

HORTOBÁGY.

DEBRECZENI HETILAP

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALOMMAL.

7. szám.

Első évfolyam. 1862.

Jun. 13.

Protestáns felsőbb leánytanodánk.

A czeglédutca közepén egy ószerű, de — talán a sárga mázt leszámítva — visszaszítónak épen nem nevezhető külsejű házba hívom tisztelt olvasómat. Ne tessék megijedni! nem a félelmes erélyű milliomszóróhoz fogunk bekopogtatni, ezen jó urat, a mellén viselt aes simplexnél fogva régen elmenesztette e házból és közelebb szívtá magához a patakban termett negativ mágnes, — hanem egy intézetet látogatunk meg, mely arra rendeltetett, hogy műveltség fénye, jótékonyág melege sugározzék ki belőle. E házat szemelték ki a debreczeni h. h. felsőbb leányiskola helyiségül, itt nyitották azt meg másodszor az 1859-diki nov. 15-kén, s itt küzd az azóta mai napig is a kezdet nehézségeivel.

Remélem, hogy tisztába vagy magaddal a nőnevelés fogalmai iránt s úgy vélekedel, hogy, habár a női hivatás tulajdonkép a háziasság közepén van, s a szüléknek mulhatlan kötelessége, a leánygyermek tehetségeit különösen ez irányban fejteni ki, a háziasság fogalma nem zárja ki a műveltségét, s ha fiadnak azt tanácsolod, hogy olyan nőt vegyen, a ki a dolog végét meg tudja fogni, olyan nőt nem ajánlasz neki, a ki azt sem tudja, hogy melyik világrészben fekszik Soroksár? hogy él e még Hunyadi János? hogy csizmadia e Jókai Mór, vagy szolgabíró? Ha így vélekedel, s a nőnevelék eszméjét elvben magadéul vallod, akkor kövess engemet.

A külhelyiség nagy négyszöget képez. A kapun belépőt mosolygva üdvözlí a nagy terjedelmű udvar közepén alakított kerek gyepű, terbélyes lombos fáival; jobbra nemkülönben terbélyes nagy fák árnyában zöldelő virány, balra

hosszu, tekintélyes, szemközt pedig az udvar háttérében elhagyatott, de ez állapotban sem kellemtelen benyomású épületek. Ezek átszegése közt a keleti szegletben, egy rácsos kertkapu még több virányt, s az udvar óriási fáiból ítélve, — melyek szépsége és nagyságához városunkban benn alig van hasonló, — kellemes kertet sejtet.

Ily benyomások után nem csoda, ha jó hangulatban lépünk a széles tornácra s járjuk végig a főépületet, melyben két nagyobb terem és több szoba és mellék lakrész van.

Ha még megemlítjük, hogy a szobák egészségesek, jól épültek és — a mi nálunk nem kis előny — tisztán tarthatók, — meg kell vallanod kedves olvasóm! hogy e helyiséget az Isten is nőneveléknek teremtette, s ha Debreczent ismered, tudni fogod azt is, hogy alkalmasbat itt alig lehetett volna találni.

És most jer velem az utcára nyiló nagy terembe. Junius 6-dika van, s közbizsgára hívtak minket. Az ajtók nyitva . . .

Nos, min ütődöl meg? Talán azon, hogy a vidéket egyetlen vendég által látod képviselve? Hja barátom! szomorú dolog ugyan, de ennek nem a vidék az oka. Hiszen ha végig nézesz az ünnepiesen öltözött kedves leánykák során, — nem hosszú sor, szemed nem fog rajta elfáradni, — úgy találod, hogy a vidéket ott is csak egy leányka képviseli, s ha ennek okait fürkészed, s a felett töprenkedel: miért állított a debreczeni egyház debreczeni s nem egyszersmid debreczen vidéki leányiskolát, általában miért iskolát és nem nevelékét? vagyis azon intézkedése által, hogy nőneveléknek megtiltotta, vidéki leánykákat felvenni, egész ellátásra és benn lakásra is felvenni. Miért

akadályozta az intézet felvirágzását előre? — ezekre én meg nem felelek, mert nem tudok.

Én meg nem foghatom: mi oka ezen intézkedésnek? A helyiség nem lehet, mert a mostani helyiségen, a háttéri használatlan épület kiigazításával, mintegy 100 bejáró és 50 bennlakó növendéket kényelmesen elhelyezhetnénk; a költségek növekedésének félelme sem, mert a bennlakás költségeit a bennlakók terhére róván, az átalakítás következtében ide tódulandó növendékek mellett, az általános terheknek csak kisebbedni lehetne; a szellemi eredmény hanyatlásának félelme sem, mert ezt csak tapintatlanság, hibás szervezet és rendszer, hanyag felügyelet, vagy ügyszeretet hiánya idézhetné elő, növendékek szaporodása és közelebb, bensőbb felügyelet tartása semmi esetre sem. Egyetlen megvitatható okot látok: hogy kétféle növendékeknél az eredmény is kétféle lehetne, hogy a bennlakók tulcsarnyalhatnak a bejárókat, de ezt az egyet, ha meg nem czáfolná is, ugyancsak meggyengíti azon körülmény, hogy az intézet, vidéki hitsorsosok részvevését csaknem lehetlenné teszi mostani szervezetével, magát pedig elzárja azon céltől, hogy magánosok eféle intézeteivel versenyezessen; míg átalakítatván, ha az eredmény különféle növendékeknél különféle lenne is, a szüléknek mindig szabadságukban állana, szeretett leánykaikra nézve a czélszerűbb módot választani.

Mi fontos dolognak tartjuk, hogy ezen intézet, a növevelésnek eddig különösen nálunk és körülünk érezhető hiányát valahára pótolja, és nagyon ohajtjuk, hogy a mostani szerkezet ellen számtalanával panaszkodó hitsorsosok kívánatainak elég tétessék. Sehová se fordulnának a protestans szülék, leánykaik neveltetése ügyében több bizalommal, mint azon intézethez, mely a legmagyarabb nagy város kebelében, egy döntetlen önkormányzatu egyházkerület közvetlen felügyelete alatt áll, s a létel és eredmény garanciáit bírja. E bizalomért az alapító egyház elismeréssel és azzal tartozik, hogy a nagy közönség igényeire tekintettel legyen.

De bizzuk e tárgy bővebb fejtegetését azokra, a kiket illet, mi pedig tereljük vissza elcsapongott figyelmünket a közvizsgáterembe.

A bejárással szemközt két osztályban 40 növendék ül, löbnyire a lársadalom középosztályából, a polgári rendnek is néhány képviselőjével. Természetes félénkségöket láthatólag ellensúlyozza szorgalmuk és hiven betöltött kötelességök édes tudata. Középen Nagy István bácsi kérdezösködik a reformatio történetéről s az élénk szemü, piros arczu, játékos tanítványok oly tisztán és könnyen ejtik ki a történelem göröngyös neveit, mintha Nina néni, Jóska bácsi, vagy a jó öreg nagymamáról volna szó. Kellemetlenül hat ugyan a fültre, ha egyik-másik leányka a mondatot olyanokkal kezdi, hogy „azonban Krisztus“ . . . „de az apostolok“ . . . hanem ebből ne ítéljünk, mert ugyanezen leánykák, nem csak egyes kérdésekre hosszas gondolkodás nélkül, gyakran meglepő rövidség és értelemmel, promptet praecise felelnek, hanem a hamis Nagy bácsi közbeszólásai által sem hagyják magokat megzavartatni. Látszik, hogy itt a mag jó földbe jól vetetett, és látszik, hogy a föltiszteletü ur is örömmel szemléli a szép eredményt, mert az idő már tul van a tíz órán, mikor a második tantárgyhoz érünk.

Végre Örvényi Vilmos bácsi áll a közpépre, és felszólítja a vendégeket, hogy tegyenek növendékeinek minél több és nehezebb kérdéseket, „mert azok e tantárgyban igen erősek.“ Nem hiába hogy Örvényi bácsi puskaport szagolt ember, nagy bátorság kell ahoz, hogy gyenge leánygyermekeket épen a nyelvtanban erőseknek nevezzünk! Igen ám! de Örvényi bácsi taktikát alkalmazott tanításainál: kikerülte a száraz szabályok ágyutelepeit, s egy flankenbevegéssel az ellenségnek (bocsánat, hogy édes magyar nyelvünket a hasonlítás kedvéért ellenségnek nevezem!) oldalt kerülve, a gyakorlat könnyü csapatait meghódította. Jól tette. Halálos bün volna az élénk elmét száraz szabályok tömegével zsibbasztani, s azon szomorü képet itt is folytatni, melylyel az alkalmazás tehetségének hiánya annyiszor bosszant ez életben. Csak így vihette azt ki, hogy leánykaik az anyanyelvet megkedveljék, a szabályok nagy részét öntudatlanul elsajátítsák, s ne csak fogós kérdésekre kielégítőleg feleljenek, hanem esintalan komolysággal, a nem vi-

gyázó idősök nyelvhibáira is észrevételt tudjanak tenni. Egyébiránt nem tudom, melyik része e tárgyaknak érdekel mást leginkább, én minden fellett a szorgalmat tanusító írásban és nem kis gond és ügyességre mutató fogalmazványokban gyönyörködöm.

Részletezzük e a közvizsga többi tárgyát is? elmondjuk, hogy az idegen nyelveknél, történelemben, földrajzban is kielégítő az eredmények? Szükségtelen; hiszen az eddigiekből is láthattuk már, hogy e leánykák jól vezetve, jól haladtak, s ha még azt megemlítjük, hogy a női munkák kis világkiállítása, a jó Valkóné nénit is szépen megdicséri, s hogy a hallgatóság a közvizsgát teljes meglelégedéssel hallgatta és nézte végig, eleget mondtunk azon intézetről, melynek haladását egy jó szándéku, de gyakorlatiatlan intézkedés hátráltatja ugyan, de mely mindamellett is legalább a helybeli szülektől az eddiginél nagyobb pártolásra méltó.

Jártunkban-keltünkben sok nyilatkozatot hallottunk mi ez intézet felől. Némelyek nincsenek meglelégedve az eddigi eredményekkel, mert nagyon is sokat vártak ezen uttörőtől, mások sokkalják az elméletet, s a gyakorlatiak mellett buzogva, közel vannak ahhoz, hogy azt a mindennapiság hibájába ejtsék. A legnagyobb rész nem tud az alapeszme színvonalára emelkedni és varró iskolává kívánná intézetünket alacsonyítani. Én azt hiszem, hogy intézetünk szellemi tekintetben jó uton halad, a közönség igényeihez alkalmazás mellett nagy eredményekre képes, jelen állapotában pedig a szülek bizalmát már is megérdemli.

Mutatvány Horác fordításából.

Kadarcstól.

Baráti m h o z.

Szükség s nyomort hogy tőrjön az ifju: mint —

Gyermek tanulja a katonáskodást; —

Hogy mint lovas, majd kopjászálat —

Sujtsa vitézül a párhúsokra; —

Vészes dolog közt és szabad ég alatt

Folytassa éltét; majdan a várfokon

A durva zsarnok nője s serdült

Lányja ha látja, imigy sohajtson:

„Oh bár ne szállna harcra királyi hü

„Mátkám — ki gyöngébb harcban — e vészteljes

„Bőszült oroszlánnal, kit a düh

„Öldöklő csatatérre kerget.“

Szép, szent hazánkért halni meg, és dicső!

A megfutamlót üldözi a halál,

S nem kedvez a harcban ügyetlen

Térdeinek, s remegő futónak.

Nem tür mellőzést az erény soha,

Mocskot nem ismert fénybe ragyog dicsón, —

S a nép kegyéből rangra, fényre

Föl nem emelkedik, és le nem száll.

Halhatlanoknak tár az erény kaput

Mennyben, veszély közt tör, halad, és a föld

Aljas csoportját megvetőleg

Ég fele száll magasan röpülve.

Meg van jutalma, a ki a titkokat

Hűn őrzí; — ám ki fölfedi titkait

Céresznek, — egy hajlék alatt az

Nem lakik én velem, s egy naszádon

Utazni nem fog; mert Jupiter gyakor

Vétessel együtt sujti a büntelent;

S a régi bünért — bárha későn —

Többnyire eljön a büntetés is. —

Tyndariszhez.

(Engesztelő vers.)

Oh szép anyádnál bájteljesebb leány!

Tégy jambusimmal bármi gyalázatot:

Add át a lángoknak; — s ha tetszik

Szórd bele Adria tengerébe.

Nem Dindyméne, s nem tüzelé Apoll

Szent rejthelyéből papjainak dühét,

Bor nem hevít ugy, s nincs oly éles

A Cybeledobok érzütése,

Mint kebleinkben dul a harag, — melyet

Fékezni kardél, tengerivész, sem a

Pusztítva dúló tűz, — de még a

Menydörögő Jupiter se képes. —

Mondják: Prometheus többfajú állatok

Részét lemetszván gyurt az agyaghoz, és

Indulatinkhoz bősz oroszlán

Rettenetes erejét vegyíté.

*

Pélópsz fiának szörnyű csapása is
 Ily bős haragból származik; — és ezért
 Pusztult el a nagy városoknak
 Még az alapja is, s omladékán

A büszke győzők tábora vont ekét. —
 Engesztelődjél! — engem is elragadt
 Ifju heves keblem viharja,
 És dühe gunyveli versben tört ki.

Am most igyekszem a keserűeket
 Nyájas modorral váltani, s gunyaim
 Mind visszavonván, egy barátóm
 S elkomorult szívemet vigasztald.

V é r n á s z.

Történeti beszély Debreczen multjából

Ábrai Károlytól.

(Folytatás.)

VII.

Mig a város világában e kétségbeejtő szerencsétlenségek történtek: nem kisebb aggály és kétségbeesés vihara dult benn, egy ifju női szív világában.

Dobozi Mária a háló szobában ült, szétdult arcvonásokkal, kezeit imára emelve az ég felé, mintha onnan várna szabadulást, vagy segédelmet oly dolog kiviteléhez, mely gyöngye erejét felülhaladta. Szép ifju arcát most a kétségbeesés halvány fátyola, majd az elszántság vérszínű lobogója, váltogatva fedezték.

— Isten! én erős Istenem! — suttogá reszkető ajakkal — te látod tiszta szándékomat, te látod édes atyámnak méltatlan szenvedéseit, te látod a pusztulás angyalát szegény városunk felett. Adj erőt nekem gyöngye szolgálódnak, hogy ne ingadozzam feltételemben, ne szeressem a magam életét jobban, mint ezer meg ezer atyámfia, polgártársam életét. Te légy melletttem, ha szándékom teljesítésében kimerülve hozzád fohászkodom, s midőn eljő életemnek utósó órája, adj testemnek csendes, nyugodalmas halált, lelkemnek pedig örök üdvösséget!

Az imádkozás nem csak a lelket, de a testet is megszépíti, felmagasztalja, s ha eddig szép volt Mária, most fenségessé lett. Átszellemült arcvonásain magasztos elhatározottság tükröződött, szemeiben a földi indulatok tüzfénye helyett, lemondás és mennyei ártatlanság csillaga tündökölt, egész valóján látszott, hogy szíve minden salaktól megtisztultan ég. Hasonló volt egy mennyországából leszállott angyalhoz.

Imáját végezve, megkönnyebbülten kelt fel zsámolyáról, felvette habgyöngéd tagjaira legékesebb ruháját, finom szövetű fehér szoknyát, és arany virá-

gokkal átszőtt magyar vállát, melyeket araköntösül kapott, és gazdag selyem hajára illeszté a gyöngyökkel tarkított menyasszonyi pártát.

— Miért ne ékesítném fel magamat? — szólt, szomorúan tekintve végig öltözetén, — hiszen menyasszony vagyok, és a nász órája közelget; sietnem kell, nehogy elkésssem. — Isten hozzád gyermekjátékaim boldog hajléka, isten hozzátok felejthetlen jó szüleim, barátóim! és te szívem választotta, szeretett vőlegényem, bocsáss meg, hogy jobban szerettem szülőföldemet, hazámat és ezerek életét, mint tégedet; jöjj el majd siromhoz, és hullass szánó könnyeket fejfámra, könnyüid lehetnek poromhoz, és megédesítik siri szendégésemet. Isten veled Debreczen városa, én szülöttem földem! légy általam megmentett, és az idők során nagy, virágzó és hatalmas!

A földiekre való emlékezés egy időre erőt vévén felmagasztosult lelkén, utósó szavai lassu zokogásban enyésztek el.

De ismét leszállt reá az isteni malaszt. Egy forró csókot nyomva az ágy párnáira, melyeken édes anyja, ki e pillanatban a városház elé gyülekezett tömeg között keresett hirmondót kinzott férjéről, az igazak álmát aludni szokta, a szabadba lépett, ovatosan fölnyitá az udvarnak egy kis szűk közre nyíló ajtaját s észrevétlenül elhagyta a szülei hajlékot.

Eleinte ingadozók voltak léptei, úgy hogy alig tudott haladni; de lassankint a lelki elszántság új erőt öntö lankadó idegeibe.

Fejét hosszan lenyúló fekete kendővel fedte el a kíváncsiak elől, a mi fölösleges ovatosság volt, mert mindenki jobban el volt saját bajával foglalta, hogy sem reá ügyelhetett volna. Az utcákon sirva futkostak férfiak és nők, ifjak és gyermekek, kívülről pedig a vérszomjas török had vad üvöltése hallatszott.

E hangok bátoríták és sietteték Máriát. El is jutott a kapuig, sőt a nagy zürzavarban azon is áthaladt, a nélkül, hogy valaki észrevette volna. Ki gondolt volna egy szegény leányra, mikor ezerek élete forgott veszélyben!

A városon kívül visszatekintett a leányka, s meghatottan inte bucsut a fehér falaknak, zöld fának, magas tornyoknak. Aztán kebelébe nyult, egy kis tört vont elé kebeléből, és úgy tekintte reá, mintha attól várna tanácsot, vigasztalást, segédelmet.

— Te fogsz engem oltalmazni, — szólt az életelen tárgyhoz, mintha jó barátjának beszélne, — te mutatod meg az utat, melyen lelkem tisztán, szeplőtlenül szállhat vissza alkotójához. Jer kebelembe és bátoríts. — Ezzel visszatevé a tört puha kebelébe, és elindult.

Maga előtt látva a táborban mozgó vad alakokat, még egyszer megborzadt, de ismét végelszántsággal közeledett egy marczone tekintetű török har-

czos felé, ki a könnyü martaléknak vélt leánykát észrevéve, a földről felugrott.

— Én Szejdi basát keresem, — szólta Mária — vezess hozzá.

A török egy szót sem értett ugyan a magyar beszédből, de hallotta a Szejdi nevet, látta a gyönyörű leányt, s mintha a többit már jól értené, azonnal letett előbbi szándokáról, és némi boszusággal vezette a leányt a basa sátora felé.

Nem messze haladtak el azon helytől, hol Dobozi uram és tanácsbeli társai a bakók által iszonyú kinok közt marcangoltatának. Ha eddig ingadozott volna is Mária, e látomány új, megtörhetlen erőt öntött szívébe. Karjait felé terjesztve suttogá:

— Megszabadítlak! megszabadítom Debreczen városát!

A pasah sátorát őriző katonák hihetőleg szokva voltak eféle vendégekhez, mert szó nélkül bocsátották a leányt urokhoz. A pasah indulatosan járt fel s alá sátorában, boszankodva a kinzottak állhatatossága felé, s eszközöket keresve annak megtörésére. A leány beléptekor meglepetve állott meg, s mielőtt szóhoz juthatott volna, Mária összekulcsolt kezekkel így szólta hozzá:

— Kegyelem, oh uram! kegyelmezz atyámnak és szülő városomnak!

A pasah megfogta Mária kezét és leghizelgőbb hangján, halkán válaszolt neki:

— Egyetlen szavadtól függ, és ők tüstint szabadok lesznek.

— Ne ámíts uram! — esenge a leányka — Istenedre, azon Istenre kérek, kihez, mint mondják, mindennap háromszor buzgón imádkozol: ne ámíts engemet; hanem ha áldozatra van szükséged, vedd az én életem, cserébe az enyéimért.

— Nem éltedet kérem szép leány. Ki dobná el a rózsát magától, míg illatát élvezheti, ki ásná föld alá a gyémántot, míg fényében gyönyörködhetik! — Nem éltedet kérem, hanem szerelmedet. Szerelmedért megkegyelmezek atyádnak, városodnak, meg az egész világnak.

— S ha szerelmet nem adhatnék váltságul?

— Allah legyen tanúm, hogy akkor az ítéletet végrehajtatom, s a foglyok holnap hajnalban kivégeztetnek, mikor pedig a nap lehanyatlik, Debreczen helyén csak romhalom leend.

Mária keble hullámozott, mint viharkorbácsolta tenger.

— Mi biztosíthat engem arról, — kérde — hogy szavadat megtartod?

— Esküszöm Mária! Allahra, ki egy az égben, és Mahomedre, ki egy a földön, kik úgy ítéljenek fellettem, ha lelkem elhagyja testemet, a mint néked adott szavamat beváltom.

— Bocsáss meg oh hatalmas ur! ha nem annyira szayadba kételkedve, mint inkább magam megnyugtása végett ezzel meg nem elégszem, hanem arra kérek, hogy azon esküt mond el szóról szóra, a melyet én mondok eléd.

— Legyen kívánságod szerint.

— Fordulj tehát kelet felé, és ismételd ezeket: Én Szejdi basa, — Szejdi ismételte — török parancsnok Magyarországon, esküszöm Istenemre, Mahomed prófétára, földi és égi üdvösségemre, hogy mihelyt Dobozi Máriát akár élve, akár halottan ölölhetem . . .

— Halottan? — kérde Szejdi kis megütközéssel.

— Akár élve, akár halottan. Esküdjél tovább.

— De miért halálról beszélni, midőn az élet örömeinek kelyhét vagyunk ajkainkhoz emelendők? Miért fekete fátyolt teríteni a gyönyör fényében ragyogó virágokra?

— Gyermekes szeszély, — monda Mária, — de minthogy már kimondtam a szót, többé nem vonom azt vissza.

— A napok Isten kezében vannak, Mária! ki a tiéd fonalát bizonyára még sokáig fogja nyújtani.

— Annál nyugodtabban esküdhetsz.

Szejdi vagy megunt a gyermekeskedést, vagy az előzmények után könnyűnek gondolta Mária megnyerését, mert válasz helyett merészen nyújtotta felé karjait. De a természetes félénkségéből egészen kiemelkedett nő tiltólag emelte fel kezét, s e mozdulat által széles nagy kendőjét válláról leejtve, a magyar női viselet által fokozott magasztosságban állott a hatalmas előtt, ki egyrészt a nő tekintély előtt önkénytelenül meghajolva, más részt a rögtön kifejtett bájak által meglepetve, maga kérte az eskü folytatására.

— Élve, vagy halottan ölölhetem, — folytatá Mária, — azonnal szabadon bocsátom Debreczen főbiráját, és tanácsbelieit, kiket e pillanatban, parancsomra, nem érdemlett kinokkal gyötörnek hóhéraim, Debreczen városát a legkisebb bántalommal nem illetem, és illetni nem engedem, több sarcot, mint a mennyi már lefiztetett, reá nem vetek, s ezen eskümet még akkor is megtartom, ha célomat enhibám miatt el nem érném.

— Hát arra ne esküdjem — kérde Szejdi enyelgve — hogy a calvinista toronyra, saját költségemen arany kakast készíttetek?

— Énnékem eleget esküdtél, és most figyelj szavaimra. Istenre bizom büntetésedet, ha az esküt megszegnéd, s hozzá utasítalak segedelemért, ha annak megtartása szomorúsággá válnék. — A mely perczben ígéreteid teljesítve lesznek, ha a karod, tied va-

gyok. Addig hagyj magamra, hogy a bűnért, melyet elkövetnem kényszerítsz, kiengeszteljem Istenemet.

— Sokat kívánsz Mária; és nekem úgy tetszik, mintha csak halogatás volna a célod.

— Hatalmadban vagyok, de engedd erőt szereznem a bűn elkövetéséhez. Hatalmadban vagyok, de ha előbb közelítesz hozzám, mint én megengedném, e tör fog ellened védelmezni. Tudhatod, hogy jó fegyver, mert ismered, magad hagyta nálam egy éjjel, nem gondolva még akkor: minő jó szolgálatot teszsz nekem ezzel.

A pasa látva Mária szemeiben az elhatározottságot, vagy e gyermekesnek is tekinthető szeszélyeskedésnek véget vetni ohajtva, visszavonta parancsait, a foglyokat szabadon bocsáttatá, és erősen megparancsolta, hogy sem ezeknek, sem a városnak bántódásuk ne legyen.

— Meg vagy-e most velem elégedve? — kérde Máriától, midőn agái jelenték, hogy minden úgy történt, a mint rendelé.

— Köszönöm uram — szólt a leányka megkönnyebbülten. — Most pedig vonulj a melléksátorba, és hagyj magamra Istenemmel.

Szejdí távozott, Mária pedig a szövetajtó függőnyeit a lecsüngő hosszú selyem sínórokkal összekötözvén, egyedül maradt.

Vajjon miről gondolkozhatott néhány percczel megelőzője előtt?

(Vége köv.)

Eletbiztosítás.

Czikksorozat.

IV.

Az előrebocsátottak után lássunk már most néhány példát, a közönség kezeiben forgó biztosítási könyvecske alapján.

1-ső díjosztály.

Napszámos Péter azon aggódik, hogy miután csekély napi keresményéből tőkécskét, vagy ingatlan vagyongát szerezni nem képes, halála esetében felesége, részint a szerencsétlenség által meglepetve, részint a férj gondossága és erejéhez szokva, míg a bajba bele nem szokik, a mindennapi szükségre valót sem tudja megkeresni, s könnyen koldusbotra juthat; annál fogva azt akarja, hogy halálakor a magyar biztosító társaság 100 frtot fizessen nejének, mely addig is, míg a szegény nő a meglepetés zavarából kibontakozva sikeres dologhoz foghat, családjában az első szükséglet fedezze. E célzt N. P. könyebben elérheti mint gondolná, mely a kívánt száz forint biztosítására, mint 40 éves embernek, évenként csak 3 frt. 35 krt. kell

fizetnie, ha pedig könyebség végett nem egyszerre, hanem évnegyedenként kívánja fizetni, akkor a biztosítási évdíj 13 krt. szaporodik s évnegyedenként 87 krt. tesz. Napszámos Péter szegény ember ugyan, de szegyelne, ha valaki azt fogná rá, hogy minden három hóban 87 krt. nélkülözni nem képes.

Tanár József nején, a családfo halála esetében, már nem segítne 100 forint. Neki több, magasabb igényei vannak, gyermekei neveltetése sokba kerül, s férje még adósságot is hagyhat reá. Ezeket belátva, Tanár József 500 forintot akar nejének biztosítani, s hogy ezt elérje, fizet — ő is 40 éves — évenként 16 frt. 75 krt. Ezen összeget, a kamatokat hozzá számítatván, havonként is fizetheti ha neki könyebben esik, 1 frt. 52 krjával.

Nem vélt szerencse mellett Napszámos Péter és Tanár József úgy is biztosíthatják az említett összegeket, hogy amaz 46 frt. 97 krt. ez pedig 234 frt. 85 krt. egyszerre tesz le.

A biztosítás díjai nem csak a szerint változnak, a mint a biztosító egyszerre, vagy rövidebb időközben fizet, hanem a biztosító korához és ahoz képest is, a mint valaki a díjak befizetését rövidebb vagy hosszabb ideig kívánja folytatni. Mert ha valaki 20 éves korában biztosít, természetesen kevesebbet (1 frt. 74 krt.) fizet, mint a ki csak 60 éves korában veszi rá magát, (7 frt. 55 krt.) Ha pedig valaki, meghatározott idő alatt az egész biztosítást be akarja végezni, p. o. egy 40 éves ember nem 85 éves koráig, hanem csak 20 év tartamáig akar fizetni, akkor évenként 4 frt. 14 kr. 15 évig tartó fizetésnél évenként 4 frt. 79 kr. 10 évig tartónál 6 frt. 25 kr. 5 évig tartónál pedig 10 frt. 72 kr. évdíj esik 100 frt. után.

Megjegyzendő, hogy e díjszabály előnyét 60 évesnél idősb ember nem élvezheti; hogy a biztosító, akármelyik módon biztosítson, 85-dik évében minden további fizetéstől felmentetik, és végre, hogy ha a családapa, az első díj lefizetése után ha csak egy nappal is meghalna, a biztosított tőke azonnal lefizettetik, csupán az akkor folyó évre még netalán be nem fizetett évdíjt kell megtérítenie.

2-dik díjosztály.

Szürszabó Istvánnak meglehetősen megy a mestersége, de az ellen senki sem biztosítja, hogy 20—30 év múlva el nem nyomorodik s inségre nem jut, vagy kegyelemkenyérre nem szorul. Jónak látja tehát, hogy magának egy kis tőkét biztosítson. Ő most 30 éves, mátol kezdve 30 évig évenként 3 frt. 13 krt. fizet az első magyar biztosító társulatnak, s mikor 60 éves lesz, a társulattól egyszerre 100 frtot, vagy ha 30 év alatt évenként 31 frt. 30 krt. fizetett, a társulattól egyszerre 1000 forintot vehet fel, mint sajátját.

Aurélia színésznőnek szép havidija van, de ha egészen kiesnék is kegyeiből azon ügyetlen, ki előtte a késő vénség ránczait emlegetné, az erszény ránczait tapasztalásból ismeri, s olykor eszébe jut, hogy a színészi pálya babérait csak addig fizetik magas áron, míg a hervadás pillangója rájuk nem szállott. Annál fogva Aurélia k. a. — a ki szép és 25 éves, — egy jól sikerült jutalomjáték jövedelméből évenként 71 frtot, vagy havidijából havonként 6 frt. 21 krt. fizet az első magyar biztosító társulat pénztárába, s mikor 50 éves lett, a társulat 2000 frttal pótolja a csinos jövedelemből lassankint félre tett összegecskét.

Az apró befizetéseket pedig mind a színésznő, mind az iparos annál szívesebben teljesíti, mert tudja, hogy ha a kitűzött év (itt 1882) előtt elhalna, — a mitől Isten őrizzen, — akkor a biztosított tőke a törvényes örökösöknek fizettetnék ki, még pedig nem később, a kitűzött évben, hanem mindjárt a halál után.

(Folyt. követk.)

Debreczeni gyalogséták.

IV.

Kit nem csupán orvosi rendelet, látványkeresés vagy szórakozásvágy kerget sétálni, hanem tapasztalatok gyűjtésének ohaja és hirlaphasábok betöltésének kötelessége, az nem csak árnyas ligetekben, kényelmes burkolaton és fülemülék lombos sátorhonában koptatja saruit, hanem olykor nyakába veszi a világot, és oly helyekre is elhatol, melyeket jószántából senki meg nem látogat. Így mentem én is a mult napok egyikén, a czukorgyár és váradutczai temető közt, a várost délkeletről szegélyező nagy térségre.

S mit találtam? Azt, hogy Debreczen város térszomszédságában, mint évszázadok előtt, úgy most is száz meg száz hold föld hever egészen haszonvéltlenül, melynek homokbuczkái „örökös botrányul“ szolgálnak „a csavargó szélnek“, s melyen a költészet sertéshizlaldák, az állatországot korhely mangaliczák, s a növényéletet szerb tövis bokrok képviselik. Mert az „Eldorado“ versét ide alkalmazva

Debreczen városa körül

Egy nagy homoktenger terül,

czukros kásahegy helyett, s a ki egy vargabetűt csinálva, a várad és péterfiautczai kapuk közt a városon kívül halad, az egy másik tengert lát — status in stato — tövistengert. Csak azért használom a tenger szót, mert nagyobbbat nem találok hasonlításra. Sőt ez is kicsi, mert a tenger rendes mederben fekszik, s nem is igen terjed tovább, de a szerb tövis minden évben nagyobb nagyobb tért foglal magának, valamint a homok is folyvást káros hatással van, nem csak az em-

beri, hanem a természemekre is, és ha eddigi fővényünk Tellus és a többi asteroida valamennyi iró-dealkját már is bőven elláthatná porzóval, nem lehetlen, hogy esztendők mulva, illő haladás mellett, a fixa stelláknak is jut belőle.

Debreczen város derék marhatenyésztői! meddig engeditek még, hogy a lábas jószág e kérlelhetlen ellensége veszélylyel fenyegetse legelőiteket? Mikor támadjátok már meg tüzzel-vassal, kapával-kaszával, s mikor irtjátok ki ez ellenséget, hogy ördögszekérnek való se maradjon belőle? S mint hajdan égő tövisborkból hangzott az ur vigasztaló szózata: nem tudnánk-e e tövisbokrok lángjaiból, csekély erőnkhez képest, vigasztalást nyújtani a szomorú térségnek? annyira gyarló volna-e az emberi szorgalom, hogy e sivár vidéken, hol a tenyésző erő mind addig hasztalan birkozik, míg a kóbor természetű fővény terjedésének gát nem vettetik, viruló termékeny oázokat elővarázsolni ne tudna?

Nincs okunk kétségbeesni. Nem csak az a tapasztalás áll előttünk, hogy sok jutott már eredményhez, a mit a tömeg előre lehetetlennek hiresztelt, hanem itt helyben is hallottunk ajánlatról, mely szerint haszonvéltlen földeink egy részét úgy tennék haszonvetővé, hogy még nekünk fizetnének érte. Én nem csak az ajánlkozóknak két kezemet nyujtanám, hanem magam is szívesen fizetném a homokbuczkák termékenyítéseért a reám eső részt, s torkom szakadtából rikoltom az illetőknek, ne huzzuk-halasszuk a szerbtövis kiirtását, és homok földeink termékenyítését évtizedről évtizedre, hanem fogjunk hozzá, ha ma nem, holnap.

Rikolti Dávid.

Közelet.

Hiteles kutföből vett értesülés alapján ezennel megczáfoljuk a „Debr. Közl.“ közelebbi számában közlött azon hírt, mintha Debreczen határán keleti marhavész uralkodnék.

Alig emlékezünk, hogy valaha annyi cseresnye volt volna piacunkon, mint az idén. Sajnos azonban, hogy a minőség nem igen van jó arányban a mennyiséggel. Egyébféle gyümölcsből is általában szokatlanul nagy mennyiségre számíthatunk az idén. A gyönyörű pongrácz cseresnyét idestova leszorítja a küzdterről az árpával érő körte, melyet csak azért nem nevezünk igénytelennek, mert még tegnapelőtt darabjaért egy krt. is elkértek nénemasszonyék. — A földi epernek itezéjét az idén 20—30 kr-ával adták.

Folyvást kellemetlenül hatott ránk, hogy míg a hazában alig volt város, melyben műkedvelő előadásokat ne rendeztek volna, míg Kolozsvárott három műk. társulat is tudott alakulni, sőt Paulis és Ráczalmás — egyik sem nagyobb Szováthnál — is tudtak egyet egyet kiállítani, addig Debreczen, magán és nyilvános unszólások daczára is, mindeddig hallgatott. Annál nagyobb örömmel tudatjuk, hogy főiskolánk joghallgatói f. hó 15. műkedvelő előadást rendeznek Reszler színházában, mely ha jól sikerül, többnek lesz a kezdete.

Néhány nappal ezelőtt a cserén, egy ott lakott embert, — gyaníthatólag csizmaszárában hordozott néhány forintjaért, — kés szurásokkal végeztek ki. A büntett elkövetőit erélyesen nyomozzák, s valószínűleg, mint minden bűn, ez is ki fog derülni.

Általában hosszú sorát készíthetnénk a debreczeni árnyképeknek, ha Hegedüs Lajos Candid művészetében gyönyörködnénk, vagy meggyőződni tudnánk, hogy a pusztá emlegetés a bajon segíthet. Elmondhatnánk, hogy nem rég egy fényképkirakatot a városház tözsomszédságában loptak le a falról, közelebb egy fűvészkertutczai ház ablakairól a redőnyt, s ugyanazon utcán egy tanuló ifjunak ágyruháit vitték el, hozzá tehetnénk a verekedéseket, a bordélyházi botrányokat, s bevégezhetnénk azzal, hogy az elvetemültség már még csak isteni tisztelet idején sem nyugszik, mert p. o. áldozó csőtörtőkön, míg a hivek a templomban ajtatoskodtak, egy hatvanutczai csárdában addig verekedtek legjobban. Mind ezeket pedig a város kapitányi hivatal, ha gyökerestül ki nem irtatná is, nagyon akadályozhatná a csárdák, lebujok, bordélyházak, s általában a kicsapongás fészkeire való szigorú felügyelet által.

Örömmel értesülünk és értesítjük t. olvasóinkat, hogy egy minden szépért jóért buzgó helybeli kereskedő, a köztünk időző és letelepedni szándékozó Budai fényképész rendelkezésére, diszes és alkalmas fényképészeti műtermet szándékozik építtetni.

A „Szózat“ nyilvános éneklését fensőbb helyen eltiltották. — A „Rákóczy induló“ eljátszásaért egy zenetársulatot perbe idéztek. — Dorombozni még szabad.

A cselédjavító egyletnek pünkösdi második napjára hirdetett alakítandó közgyűlése, gyűlésezők hiánya miatt nem tartatott meg.

A pesti „József“ hengermalom két darab 1000 frtos részvénye a napokban 6000 frtért kelt el. Ha ez

megérte az árát, akkor a mi „István“ gőzmalmunk 100 frtos részvényei is megérnek 2—300 forintot, mert a pesti malom sem áll szilárdabban és csupán egy száztólival adott az idén több osztalékot, mint a mi gőzmalmunk; azonban az utóbbinak 100 frtos részvényei most 160—170 frton kelnek, a mi csak azt bizonyítja, hogy Debreczenben kevés a vállalkozó szellem.

Az orsz. magyar gazdasági egyesület f. hó 6-kán tartott ülésének tárgyai közül, reánk nézve kiválóan érdekes azon végzés, melyszerint az egylet, az aradszebeni combinatio által veszélyezett nagyváradi kolosvári vasutvonal akadályainak elhárítása végett, fensőbb helyre folyamodik.

Épen midőn e rovatot bezárjuk, indul el a híres forráskutató Richard abbé, egy városi tanácsnok és több műlátó társaságában, Debreczennek jó vizet keresni. Jó sikert kívánunk neki.

Gyors szemle.

— Hire jár, hogy egy francia orvos feltalálta azon szert, melylyel tüdővést orvosolni lehet. Szegeden Kraus orvos már gyógyít is vele. — Nagy fontosságú hír e kehes-köhös világban.

— Az egyiptomi alkirály minap ebédet adott Párisban. Az edények közt egy olyan leveses tál is volt, melyből egyszerre 400,000 ember jól lakhatott volna. A leveses tál t. i. 400,000 frankba került.

— A m. Helytartótanács közelebb azon rendeletet adta ki a pesti husvágásra nézve, hogy ezentul mindenki vághat húst, ha nem mészáros, sőt ha nem pesti lakos is, pénzalapot nem kell kimutatni, a czéh pénztárába nem kell biztosítékot letenni, külön jégvermet nem szükség tartani, az akcizst, — azt meg kell fizetni.

— Zemplénmegyében takarékpénztár, Kun-szentmártonban olvasó-, Pesten szabóegylet, gazdaszszonyképző intézet, a magyar izraeliták közt földmívelést és nehéz (?) mesterségeket terjesztő egylet, és földbirtok szerző társulat van alakulóban, az utóbbi hat millió forint tőkével.

— Beregszászi hazánkfia zongorái a londoni kiállításán tetszést aratnak. B. körülbelől első a világ zongorakészítői közt.

— A szathmári „Tárogató“ egy időre megakadt, s csak pár hét múlva fog folytatni, midőn a fensőbb engedély megérkezik.

— Az orsz. kertészeti egylet országos kertészeti kiállítást fog rendezni. A felhívások közelebb szétküldetnek.

Melléklet a „Hortobágy“ 1862-diki 7-dik számához.

A „Hortobágy“

iprodalmi, művészeti, gazdasági, kereskedelmi, ipar, s általában társas életi hetilap. Megjelenik minden pénteken. Előfizetési ára máj.—decz. 8 óra 3 frt. 30 kr., máj.—aug. 4 óra 1 frt. 70 kr.

Hirdetések jutányos díjért közöltenek. A lap tiszta jövedelme árolag jótékony célra fordittatik. — Minden a lapot érdeklő közlemény a szerkesztőhöz (Szécutza 2465. sz.) intézendő.

 Ezennel előfizetést nyitunk lapunk lius—deczemberi folyamára is, helyben ugy, nt vidékre 2 frt. 50 krjával.

Piacziárak junius 10-kén.

Középár: 1 pozsonyi mérő tiszta buza 3 frt. 60 kr. Kétszeres 3 frt. 20 kr. — Rozs 2 frt. 50 kr. — Árpa 1 frt. kr. — Zab 1 frt. 30 kr. — Tengeri 3 frt. 20 kr. — Köles 1 frt. — kr. — Kása 5 frt. 60 kr. — Egy mázsa szalonna — 34 frt. — kr. — Egy font marhahus 20 kr.

Mükedvelők előadása.

Folyó junius 15-kén, Reszler színházában, helybeli mükedvelő nők és joghallgatók által, a főiskolai önképezde javára adatik:

Nőm meghalt.

Vigjáték 3 felv. — Irla Kövér Lajos.

Helyárak: Páholy 3 frt. — Támlásszék 1 frt. — Zártszék 70 kr. — Erkélyülés 50 kr. — Emeleti zártszék 40 kr. — Földszint 40 kr. — Emeleti állóhely 30 kr. — Karzat 20 kr.

Jegyek válthatók Szepessy A. kereskedésében és Cade-rász Violand czukrásznál.

Kiadó: a debreczeni Színügyegylet.
Szerkesztő: Illésy György.

HIRDETÉSEK.

Pályázati hirdetmény.

A debreczeni „István“ gőzmalomnál f. évi julius 1-jén életbe léptetendő külső felügyelői átlomásra, — melylyel 600 afrt. fizetés, 200 frt. szálláspénz, egy szoba, hozzávaló tűzifa, és világítás van egybekötve.

A pályázók felhivatnak, hogy a gőzmalmi választmányhoz czimzendő jelentkezéseiket, a gőzmalomnak czeglédutcza irodájánál, f. évi junius 15-ig adják be, a hol is teendőikről bővebb felvilágosítást nyerhetnek.

Debreczenben, a választmány 1862. május 23-kán tartott üléséből.

Vincze Viktor m. k.
társulati jegyző.

Hirdetés.

Vetterach Antal debreczeni lakos kéfészmesternek, mint alperesnek, Hubai Bálintnő részére 100 frt. s járulékaik erejeig lefoglalt s megbecsült kefe keszletei folyó évi junius 14-dik napján délelőtt 9 órakor, nevezett alperesnek Széchenyi utcza boltjában közárverésen el fognak adatni.

Debreczeni királyi váltótörvényszék. 1862. jun. 6. (12

leendő a 17-dik húzása a
Hitelintézeti sorsjegyeknek,
melyeknél

250,000, 200,000, 40,000, 20,000 fő

továbbá

4000, 2500, 1500, 1000 400 mellék nyerők

s legkisebb 155 frt. a húzás folyama alatt okvetlen nyeretik.

Ezen nyereményekre 3 frt. előleggel játszhatni, valamint társaságban 4. 6. 10. száma 4 frtért. — Ily nemű sorsjegyek eladására általunk Debreczenben

E. Kiss Zsigmond ur bízott meg.

Bécs junius 1. 1862.

Ott és Missong

bankház.

(D. 142. 2—?)

5757
861 Sz.

A dunagőzhajózási társulat

kölesön-sorsjegyei,

melyeknek **közelebbi huzása f. é. június 18-án lesz**, alább írt nagykereskedőháznál napi árfolyam szerint adatnak el. — Ezen sorsjegyek **84,000, — 63,000, — 52,500, — 10,500** frtos stb. nyereményekkel, azonkívül **4 száztóliás szelvényekkel** vannak kiállítva. Melyeknél tehát, a rájuk fordított pénz folytonosan biztos kamatozása mellett, a játszás rendkívüli kedvezményeiben részesül az ember, annyivalinkább, mert e vállalat csak 60,000 darab sorsjegyből áll. — Bécs. 1862. April hóban.

Schuller J. G. és Társa.

E sorsjegyek kaphatók Debreczenben **Csanak József és Társánál.** (8—3—3)

Életbiztosítás!

az első magyar általános biztosító társulat által.

Az első magyar általános biztosító társaság alólírt **ügynöksége** ajánlkozik, az életbiztosítási körbe vágó mindennemű biztosítások elfogadására, ugymint:

Halál esetre szóló biztosításokra, mely szerint valaki bármikor bekövetkező halála esetére, családja, rokona, hű cselédje, vagy valamely intézet, templom, iskola, színház javára tetszés szerinti összeget biztosíthat.

Tulélést biztosításokra, mely szerint a szülék gyermekeik kiházasítására, fiaiknak katonakötelezettség alóli felszabadítására, vagy egyesek magoknak tehetetlen hajlott korokra, bár mely összeget-biztosíthatnak.

Még számos, itt a hely szűke miatt elő nem sorolható biztosításnemekről, a társaság alapszabályairól, s annak minden más, nem hazai társulatok feletti szembetűnő különös előnyeiről egész készséggel kimerítő felvilágosítást ad, s a fentebb elősoroltak között, bármely nemű ajánlatokat, bevallásokat elfogad,

a társaság helybeli ügynöke

Pontos István.

(5—5)

Nagyujtsza 1696. sz. a.

Az „Anker“

élet és járadék biztosító társaság

ajánlkozik minden az életbiztosítási körbe vágó biztosítások elfogadására, u. m.

Tulélési biztosításokra, melynél a szülék gyermekek részére, kiházasításra, katonasági kötelezettség alóli felmentésre, idővel gazdálkodás vagy üzlet elkezdésére bármely összegű tőkét biztosíthatnak.

Haláleseti biztosításokra, melynél a családfő bármily rögtön bekövetkező elhalása esetére családjának tetszés szerinti összeget biztosíthat.

Évi-járadék biztosításokra, melynél bárki is, vagy egy azonnal, vagy később meghatározott időben kezdődő évi járadékot (Pension) biztosíthat magának.

Az „Anker“ minden más társaságok felett legolcsóbb díjain kívül a biztosító közönségnek egyuttal a legnagyobb garantiat nyújtja

3,460,124 frt 70 kra menő

alapja által a mennyiben ezen alapra, semminemű más osztály fektetve nincs.

Ajánlatokat elfogad, valamint minden felvilágosítást a legnagyobb készséggel ad.

Debrecen május 10. 1862.

(4—5)

Az „Anker“ főügynöksége

E KISS ZSIGMOND.

Iroda főtéren Schäfferház 2140 sz. az emeleten.

56^{dik} ÁRJEGYZÉK

az „István“ gőzhengermalom gyártmányairól.

(Debreczenben költségmentesen, készpénzfizetés mellett, osztrák értékben, kötelezettség nélkül.)

A. asztali dara nagy szemű	15	frt.	—	kr	Rozsliszt 2-dik rendű	—	—	—	5	frt.	20	kr.
B. ugyanaz apró	15	—	—	—	00. árpakása	—	—	—	15	—	—	—
C. dara középszerű	13	—	20	—	0. árpakása	—	—	—	14	—	—	—
0. királyliszt	14	—	20	—	1. árpakása	—	—	—	12	—	—	—
1. lángliszt	13	—	—	—	2. árpakása	—	—	—	10	—	—	—
2. montliszt	12	—	—	—	3. árpakása	—	—	—	8	—	—	—
3. zsemlyeliszt	10	—	20	—	4. árpakása	—	—	—	7	—	—	—
4. fehérkenyérliszt 1-ső rendű	8	—	—	—	Árpáliszt	—	—	—	2	—	80	—
5. ugyanaz 2-dik	6	—	40	—	Lábliszt	—	—	—	2	—	80	—
6. barnakenyérliszt	5	—	—	—	Korpa	—	—	—	1	—	60	—
Kétszeresliszt	6	—	30	—	Buzaalj	—	—	—	3	—	—	—
Rozsliszt 1-ső rendű	7	—	60	—								

Minden zsákért 1 frt. 5 kr. lefizetendő. E betétet azonban a vevő visszakapja, ha a zsákot, az elvitel napjától számított legfeljebb 3 hó alatt, hiba nélkül, bérmentesen visszaszállítja.

Debreczen 1862. Junius 1.

1—35—7.

Debreczen 1862. Nyomatott a Város könyvnyomdájában.